I begynnelsen var …

Karpens vikt angavs i viktenheten pund. Förväxling kan uppstå då samma symbol användes för såväl skålpund som lispund. I föreliggande skrift är det skålpund som gäller.

1 skålpund (lb.) = 0,425 kg
1 lispund (lisp.) = 20 skålpund = 8, 500 kg] ℔

Filip Trybom[1] anger att Carl Wendt år 1879 satte ut sina första karpar, vilka bestod av 16 honor och 10 hanar, hämtade från Sjælland.

Följande blad är hämtat ur Carls anteckningsbok:

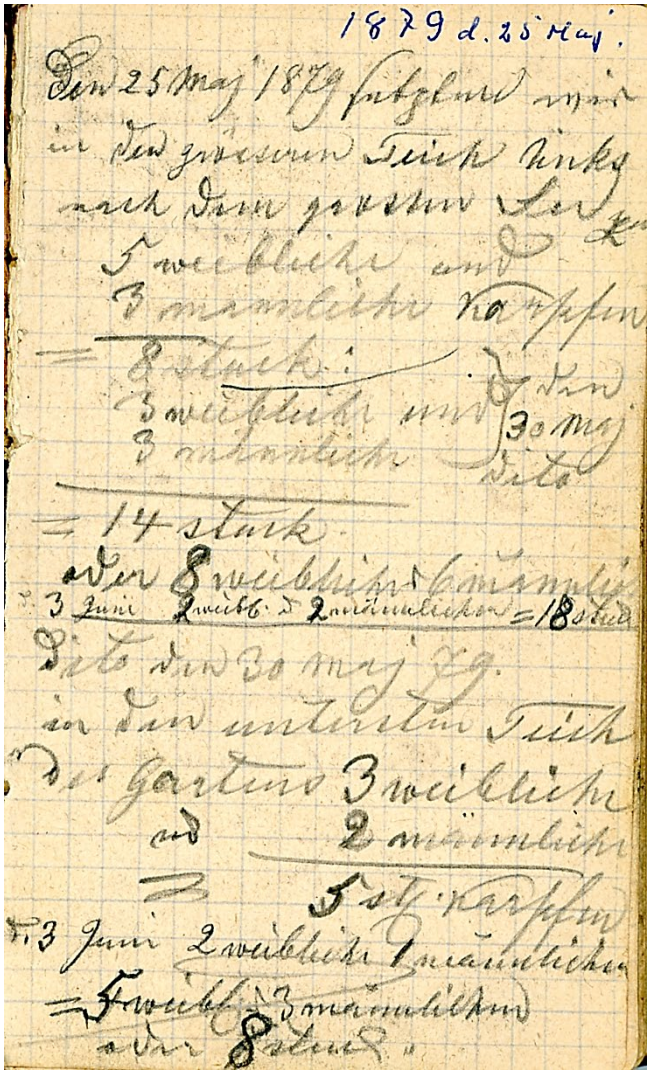

Den 25 Maj 1879 setzten man
in der grösseren Teich links
nach dem grossen See
5 weibliche und
3 männliche Karpfen

= 8 stück
3 weibliche und den
3 männliche 30 Maj
---------- dito
= 14 stück
oder 8 weibliche 6 männliche
d. 3 Juni 2 weibl. und 2 männlichen = 18 stück
dito den 30 maj 79.
in den understen Teich
der Gartens 3 weibliche
und 2 männliche

= 5 st. Karpfen
d. 3 Juni 2 weibliche 1 männlichen
= 5 weibl. und 3 männlichen
oder 8 stück.

Här anger Carl, att han kring månadsskiftet maj-juni 1879 satte ut 15 honor och 11 hanar. Trybom har således inte alldeles helt rätt angående antalet honor och hanar, men nära är det.

Dessa karpar lekte säkert och fick yngel. Frågan är, om ynglen kläcktes tidigt nog, samt om sommaren var tillräckligt lång och gynnsam för ynglens tillväxt, så att de sedan kunde överleva sin första vinter utan föda! Karpen kan inte tillgodogöra sig någon föda när vattentemperaturen understiger 10°C.

[1] s. 2.

Ifall ynglen överlevde denna första vinter vore faran över. Dessa en-somriga[2] karpar skulle i så fall efter ytterligare 2½ år uppnå en vikt av 2½ till 4 lb. och vara mogna för försäljning. Hösten 1882 skulle Carl kunna taga sin första skörd av egenodlad karp.

På senhösten 1882 börjar Carl försälja karp, och detta kan tyckas visa att Carls yngel överlevde vintern 1879-1880. Intressant är, att torrpackning tydligen användes redan i begynnelsen!

Karpar.

Karp, vägande 2 ½ à 3 skålp., säljes från Gustafsborgs fisksumpar till ett pris af 75 öre skålp. Reqvisitioner böra ställas till Gustafsborgs gårdskontor via Perstorps jernvägsstation. Mindre partier än 5 skålp. försändas icke och kunna inträffande beställningar fullgöras dagen efter deras ingående. Fiskhandlare och större konsumenter betydlig rabatt. Gädda lemnas äfven i den mån den förefinnes till 50 öre skålp. Alla försändelser ske endast mot efterkraf. Fisken kan erhållas lefvande i tunnor eller ock i lådor. För emballage beräknas ej någon kostnad, emedan den bör återsändas.

Gustafsborg den 14 December 1882.

Carl Wendt.

[SDS 19/12 1882].

Karpar.

Karp, vägande 2 ½ à 3 skålp., säljes från Gustafsborgs fisksumpar till ett pris af 75 öre skålp. Reqvisitioner böra ställas till Gustafsborgs gårdskontor via Perstorps jernvägsstation. Mindre partier än 5 skålp. försändas icke och kunna inträffade beställningar fullgöras dagen efter deras ingående. Fiskhandlare och större konsumenter betydlig rabatt. Gädda lemnas äfven i den mån den förefinnes till 50 öre skålp. Alla försändelser ske endast mot efterkraf. Fisken kan erhållas lefvande i tunnor eller ock i lådor. För emballage beräknas ej någon kostnad, emedan den bör återsändas.

Gustafsborg den 14 December 1882.

Carl Wendt.

Carl Wendt gjorde t.o.m. sin första export av karp till Tyskland i december 1882.

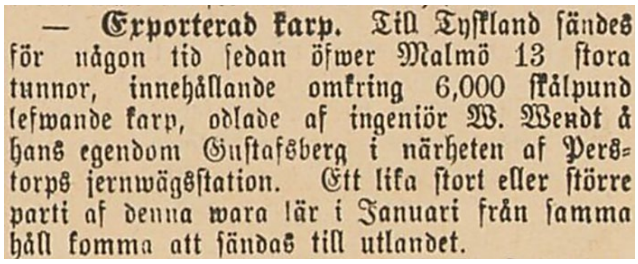

— Exporterad karp. Till Tyskland sändes för någon tid sedan öfwer Malmö 13 stora tunnor, innehållande omkring 6,000 skålpund lefwande karp, odlade af ingeniör W. Wendt å hans egendom Gustafsberg i närheten af Perstorps jernwägsstation. Ett lika stort eller större parti af denna wara lär i Januari från samma håll komma att sändas till utlandet.

[Malmö Allehanda 1882-12-27].

– Exporterad karp. Till Tyskland sändes för någon tid sedan öfwer Malmö 13 stora tunnor, innehållande omkring 6,000 skålpund lefwande karp, odlade af ingeniör W. Wendt å hans egendom Gustafsberg i närheten af Perstorps jernwägsstation. Ett lika stort eller större parti af denna wara lär i Januari från samma håll komma att sändas till utlandet.

Att tidningen stavar Gustafsborg fel kan vi ha överseende med, men att lantbrukaren C. Wendt har blivit ingenjören W. Wendt är kanske allvarligare.
Flera tidningar uppmärksammar denna Sveriges första export av karp, fortfarande med fel karpodlare.

— Export af lefwande karp. Ingeniör W. Wendt å egendomen Gustafsborg nära Perstorps jernwägsstation afsände för någon tid sedan öfwer Malmö till Tyskland, 13 tunnor lefwande karp, ej mindre än 6,000 skålp. Hr W. bedrifwer, såsom wi för någon tid sedan omtalade, karpodling i stor skala å Gustafsborg.

[Helsingborgs Tidning 1882-12-23].

– Export af lefwande karp. Ingeniör W. Wendt å egendomen Gustafsborg nära Perstorps jernwägsstation afsände för någon tid sedan öfwer Malmö till Tyskland, 13 tunnor lefwande karp, ej mindre än 6,000 skålp. Hr W. bedrifwer, såsom wi för någon tid sedan omtalade, karpodling i stor skala å Gustafsborg.

[2] En-somriga karpar har överlevt sin första vinter och skall just påbörja sin andra sommar.

En tidning (ursprungligen Skånska Aftonbladet) är mer utförlig och förtäljer, att Carl Wendt vid sin första export syresatte vattnet mekaniskt. Tidningen har givit Carl rätt initial i namnet, men fortfarande är titeln helt fel.

— **Owanlig export.** För någon tid sedan befordrades via Malmö till Tyskland och mottagare i Lübeck 13 stora tunnor af egendomlig form, hwilka ådrogo sig en wiß uppmärksamhet. Tunnorna innehöllo lefwande karp, ej mindre än 6,000 skålpund, och afsändaren war ingeniören C. Wendt, som på sin egendom Gustafsberg i närheten af Perstorps jernwägsstation (Helsingborg—Heßleholmsbanan) bedrifwer karpodling i stor skala och icke blott afsätter en betydlig kwantitet af denna utmärkta fiskfort hemma, utan äfwen exporterar massor deraf. Genom en med luftinjektor kombinerad pump inmänges luft i ytterst fint fördeladt tillstånd i det watten, hwari fisken transporteras och hwilket derföre ej så ofta behöfwer ombytas. Anordningen för lufttillförseln är gjord wid Kockums mekaniska werkstad i Malmö och har wisat sig wara särdeles praktisk.

I Januari månad ämnar hr Wendt afsända ett lika stort eller större parti till utlandet, och försändningen lär, tack ware den sinnrikt uttänkta injektionen af luft, kunna försiggå med det gynsammaste resultat. Genom att uppdämma wattnet i en torfmosse på sin egendom har hr W förskaffat sig de förträffliga karpdammar, från hwilka fisken hemtas. (Sk. Aftbl.)

[Eslöfs Tidning 1882-12-27].

– Owanlig export. För någon tid sedan befordrades via Malmö till Tyskland och mottagare i Lübeck 13 stora tunnor af egendomlig form, hwilka ådrogo sig en wiss uppmärksamhet. Tunnorna innehöllo lefwande karp, ej mindre än 6,000 skålpund, och afsändaren war ingeniör C. Wendt, som på sin egendom Gustafsberg i närheten af Perstorps jernwägsstation (Helsingborg – Hessleholmsbanan) bedrifwer karpodling i stor skala och icke blott afsätter en betydlig kwantitet af denna utmärkta fisksort hemma, utan äfwen exporterar massor deraf. Genom en med luftinjektor kombinerad pump inmänges luft i ytterst fint fördeladt tillstånd i det watten, hwari fisken transporteras och hwilket derföre ej så ofta behöwer ombytas. Anordningen för lufttillförseln är gjord wid Kockums mekaniska werkstad i Malmö och har wisat sig wara särledes praktisk.

I Januari månad ämnar hr Wendt afsända ett lika stort eller större parti till utlandet, och försändningen lär, tack ware den sinnrikt uttänkta injektionen af luft, kunna försiggå med det gynsammaste resultat. Genom att uppdämma wattnet i en torfmosse på sin egendom har hr W förskaffat sig de förträffliga karpdammar, från hwilka fisken hemtas.

(Sk. Aftbl.)

Jag, aktuell skribent, har länge hävdat, att de första av Carl Wendts karpyngel, vilka överlevde sin första vinter, var de som kläcktes i maj 1880. Ovanstående tidningsartiklar skulle då kunna anses bevisa, att jag har fel. De ovan försålda och exporterade karparna är obestridligen kläckta redan våren 1879 – men var?

Det kan ju faktisk vara frågan om en-somriga karpar, som Carl har importerat från Danmark eller Tyskland och planterat ut på våren 1880. Kanske upptäckte han under vårvintern 1880, att hans egna yngel inte hade överlevt vintern.

Tidningsartikeln, som följer, tyder på att så har varit fallet. Nu är det dock så, att tidningar är duktiga på att missförstå och tar ofta vissa detaljer för givet. T.ex. fortsätter Sydsvenska Dagbladet Snällposten, att ta för givet att karpodlaren i Gustafsborg är ingenjör. Det är ju inte helt omöjligt, att tidningen även har tagit för givet, att det skulle vara omöjligt, att få karpyngel i Perstorp, att överleva sin första vinter och därmed förutsatt, att importerade en-somriga karpar har satts ut i dammarna.

— **Fiskodling i stor skala** ämnar ingeniören Wendt bedrifva vid Gustafsborgs, ej långt från Perstorps station å Helsingborg—Hessleholmsbanan belägna egendom, till hvilken höra flera mindre insjöar. Det är hufvudsakligen karp, af hvilken fisksort yngel blifvit infördt och utplanteradt och som allaredan lofvar att lemna de bästa resultat. För närvarande håller man på med utgräfvande af en kanal af betydligt djup, förmedelst hvilken en sjö skall kunna uttappas och vattnet inledas i nyanlagda fiskdammar. Sedan detta kanalarbete, som kostar omkring 10,000 kr., blifvit utfördt, komma fiskdammar att finnas på en yta af icke mindre än 800 tunnland. Hela det arbete, som nu nedlägges på denna fiskodlingsanstalt, beräknas skola komma att kosta minst 70,000 kr. Meningen torde vara att framdeles, synnerligast vintertid, förse en stor del platser, icke blott i Skåne, utan äfven längre bort med den omtyckta fisksorten karp. (H. T.)

[SDS 1882-08-28].

– Fiskodling i stor skala ämnar ingeniören Wendt bedrifva vid Gustafsborgs, ej långt från Perstorps station å Helsingborg – Hessleholms-banan belägna egendom, till hvilken höra flera mindre insjöar. Det är hufvudsakligen karp, af hvilken fisksort yngel blifvit infördt och utplanteradt och som allaredan lofvar att lemna de bästa resultat. För närvarande håller man på med utgräfvande af en kanal af betydligt djup, förmedelst hvilken en sjö skall kunna uttappas och vattnet inledas i nyanlagda fiskdammar. Sedan detta kanalarbete, som kostar omkring 10,000 kr., blifvit utfördt, komma fiskdammar att finnas på en yta af icke mindre än 800 tunnland. Hela det arbete, som nu nedlägges på denna fiskodlingsanstalt, beräknas skola komma att kosta minst 70,000 kr. Meningen torde vara att framdeles, synnerligast vintertid, förse en stor del platser, icke blott i Skåne, utan äfven längre bort med den omtyckta fisksorten karp.

(H. T.)

Carl antecknar noggrant, att han 1880 satte ut 94 329 karpyngel. Men var dessa självuppfödda eller importerade?

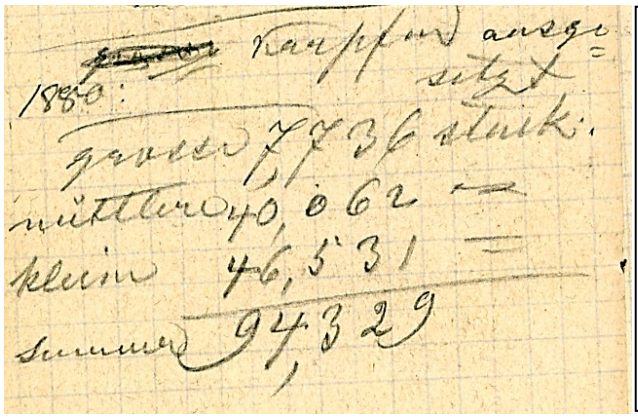

Karpfen ausgesetzt 1880:

grosse	7,736 stück
mittlere	40,062
klein	46,531
summe	94,329

Anledningen till att jag inte tror, att den första inplanteringen, vilken Carl beskriver i sin anteckningsbok ovan, lyckades framdriva en-somriga karpar är, att lekfisken sattes ut i sina lekdammar för sent. Ynglen har kläckts för sent och inte hunnit växa till sig så mycket under den följande sommaren, att de kunde överleva den första vintern utan föda.

Våren 1880 var osedvanligt tidig och varm. Carl har i sin anteckningsbok infört data över denna vårs utveckling på Gustafsborg. Anteckningarna visas på följande sida. Carl skriver nu medelst en blandning av de tyska och svenska språken, och jag, aktuell skribent, har översatt delar av den tyska texten.
Vi finner, att den 13 maj 1880 *laichten den ersten Karpfen im ersten Teich*.
Karpen leker redan den 13 maj. Detta är tidigt, och ynglen kommer därmed att kläckas så tidigt, att de säkert kommer att uppnå tillräcklig storlek för att överleva den kommande vintern och bli en-somriga.

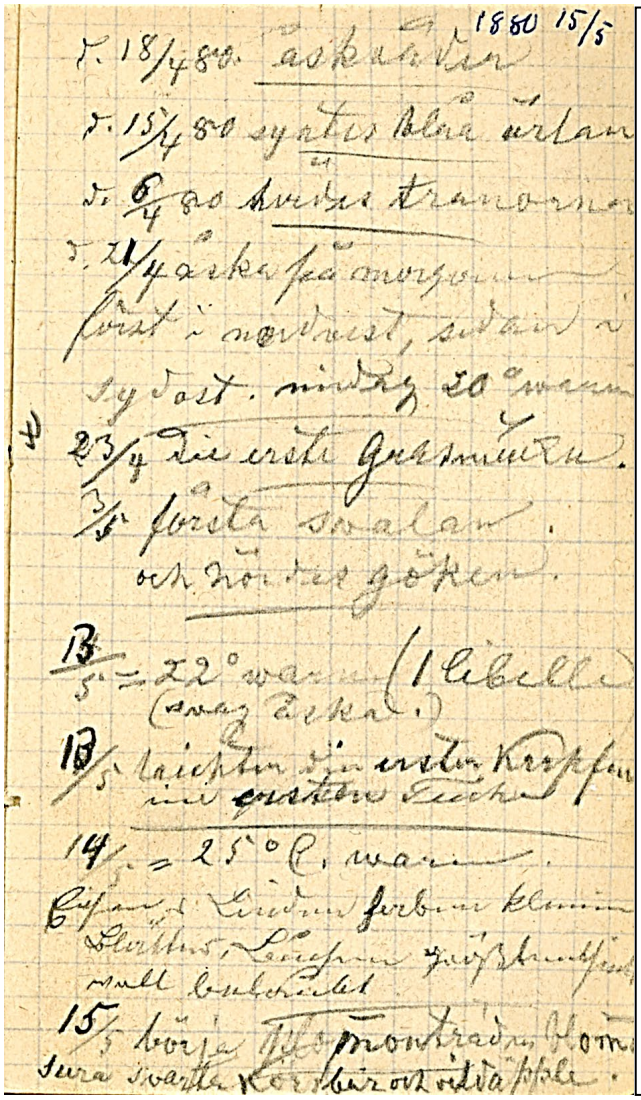

d. 18/4 80 åskoväder
---
d. 15/4 80 syntes blåa ärlan
---
d. 6/4 80 hördes tranorna
---
d. 21/4 åska på morgonen
först i nordvest, sedan i sydost.
midag 20° warm

23/4 den första sångaren.

3/5 första svalan och hördes göken.

13/5 = 22° warm (1 trollslända)
(svag åska.)
13/5 lekte den första karpen i första damm

14/5 = 25°C warm
Eichen und Linden ferben kleinen Blätter,
Lärchen _____
_____

15/5 börja plommonträden blomma.
Sura svarta körsbär och vilda äpple.

Att Carl på våren 1883 hade dels importerade och dels självuppfödda karpar framgår av hans anteckningar på följande sida.

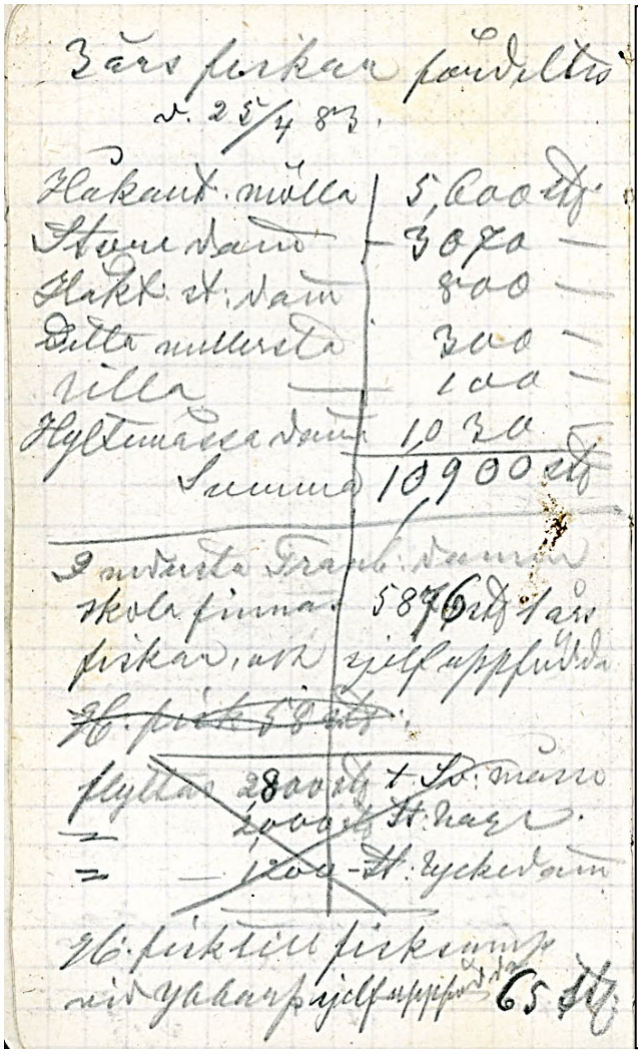

3 års fiskar fördeltes d. 25/4 83.

Håkant. Mölla	5,600 st.
Store damm	3070
Håkt. St. damm	500
Ditto mellersta	300
lilla	100
Hyltemåssa damm	1,030
Summa	10,900 st.

I nedersta Tranb. Damm skola finnas 5876 st. 1 års
fiskar, och sjelfuppfödda
H. fick 58 st.

---

flyttas 2,800 st. t. Sv. Måsse
2,000 st. St. hage
1,200 St. lyckedamm

H. fick till fisksump vid Ybbarp sjelfuppfödda 65 st.

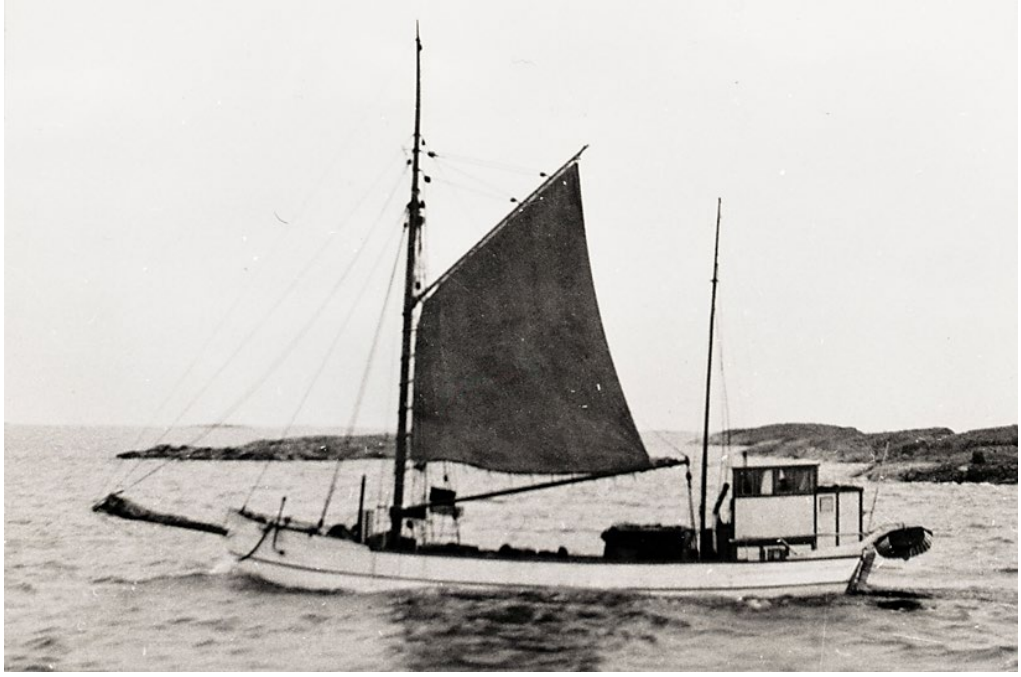

En fiskesmack.

Under Landskrona läser vi i Korrespondenten den 4 december 1883:

— **Utförsel af lefvande insjöfisk** egde rum härifrån i Söndags, i det att godsegaren Wendt på Gustafslund vid Perstorps jernvägsstation då utskeppade till Lübeck ett större parti karp, som odlas på hans egendom i stor skala. Fiskarne förvarades i tunnor fylda med sötvatten och utskeppades med en medelst ånga drifven fiskesmack.

– Utförsel af lefvande insjöfisk egde rum härifrån i Söndags, i det att godsegaren Wendt på Gustafslund vid Perstorps jernvägsstation då utskeppade till Lübeck ett större parti karp, som odlas på hans egendom i stor skala. Fiskarne förvarades i tunnor fylda med sötvatten och utskeppades med en medelst ånga drifven fiskesmack.

[Korrespondenten 1883-12-04].